

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL MUZIEJŲ ĮSTATYMO NR. I-930 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-22-1711(3); TAIS Nr. 22-10998(4))

2022-11-28 Nr. NV-3392

Vilnius

Projekto rengėjas – Kultūros ministerija.

Projekto tikslas: sistemiškai peržiūrėti muziejų veiklos reglamentavimą, atsisakant neaktualių teisinio reguliavimo nuostatų bei įtvirtinant naujus muziejų veiklos principus ir patikslinant jų funkcijas, kad jos labiau atlieptų visuomenės muziejams šiandien keliamus lūkesčius.

Dabartinė situacija.

Dabartinės muziejų funkcijos neatliepia šiandienos lūkesčių ir poreikių - jeigu anksčiau svarbiausiomis buvo laikomos muziejinių vertybių kupimo ir išsaugojimo funkcijos, tai šiandieninė muziejų politika yra orientuota, visų pirma, į tarnavimo visuomenei tikslus ir muziejų lankytojų poreikių tenkinimą. Todėl būtina naujai apibrėžti muziejų misiją, į šių dienų visuomenės lūkesčius orientuotus veiklos principus bei patikslinti muziejų funkcijas, kurios atlieptų siekį įgyti naujų žinių lankantis muziejuose, užtikrintų muziejų teikiamų paslaugų įvairovę ir prieinamumą visoms visuomenės grupėms. Šiuo metu galiojantis Muziejų įstatymas yra priimtas 1995 m. ir iki 2022 m. buvo atlikti tik atskirų jo straipsnių nuostatų pakeitimai, atsižvelgiant į besikeičiantį teisinį reguliavimą, tačiau visos Įstatymo nuostatos iš esmės nebuvo peržiūrėtos.

Kultūros ministerijos turimais duomenimis, kurie yra kaupiami Muziejų veiklos statistinių rodiklių sistemoje (<http://statistika.lrkm.lt/muzieju-veiklos-statistika/muziejustatistines-ataskaitos/3>), šiuo metu Lietuvoje veikia 106 muziejai, iš kurių 12 muziejų (4 nacionaliniai 12 respublikiniai (*valstybiniai*) muziejai), kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, 4 respublikiniai muziejai, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Krašto apsaugos ministerija (Vytauto Didžiojo karo muziejaus), Aplinkos ministerija (Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus, Respublikinio Vaclovo Into akmenų muziejaus), Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (Lietuvos sporto muziejaus), 53 savivaldybių muziejai, 23 žinybiniai muziejai ir 10 viešosios įstaigos / nevalstybiniai muziejai.

Projekto esmė:

- patikslinti sąvokas ir papildyti naujomis: „Nuolatinė ekspozicija“, „Muziejinė edukacija“, „Muziejinė komunikacija“, „Vyriausiasis muziejaus rinkinių kuratorius“ ir kt., kurių nėra galiojančiame Įstatyme;
- įtvirtinti pagrindinius veiklos principus – atsakomybę, atvirumą ir nediskriminavimą, kompetenciją, kūrybiškumą, skaidrumą ir viešumą, kuriais vadovaudamiesi muziejai tarnautų visuomenei atliepdami pačių įvairiausių jos grupių kultūrinius, mokymosi ir socialinius poreikius;
- aiškiau apibrėžti muziejų sistemą, nustatant, kad ją sudaro nacionaliniai, valstybiniai, savivaldybių ir kiti muziejai, atsisakant atskiros žinybinių muziejų dalies, ją sujungiant su kitais muziejais, bei papildant muziejų sistemą nauja dalimi – muziejų kompetencijų centrais, atsižvelgiant į poreikį sukurti teises prielaidas pagal turimas aukščiausio lygmens kompetencijas deleguotas funkcijas vykdančioms centrams ateityje tapti savarankiškais juridiniais vienetais, koordinuojančiais priskirtą muziejinės veiklos sritį nacionaliniu ir (ar) teritoriniu (regioniniu) lygmeniu;
- atsisakyti nuostatos dėl prievolės perkelti muziejų tik į geresnes, muziejinei funkcijai pritaikytas patalpas, kadangi dėl muziejų veiklos kompleksiskumo yra sunku įvertinti, kokiais kriterijais remiantis patalpos būtų laikytinos geresnėmis ir tinkamomis muziejinei veiklai vykdyti, atsižvelgiant į tai, kad muziejus ne tik kaupia ir saugoja muziejines vertybes, bet ir jas tyrinėja bei komunikuoja visuomenei, siekdamas savo kolekcijų prieinamo įvairioms visuomenės grupėms;
- patikslinti nuostatas, susijusias su nacionalinių, valstybinių, savivaldybių ir kitų muziejų finansavimu, nacionalinių bei valstybinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, veiklos finansavimą iš Lietuvos kultūros tarybos (toliau-LKT) perkeltiant į

Kultūros ministeriją (4 nacionaliniai ir 12 valstybinių muziejų). Tuo tarpu valstybinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina kitos ministerijos (4 muziejai), savivaldybių ir kitų muziejų veiklos finansavimą siekiama koncentruoti LKT;

Numatyta, kad šis Įstatymas įsigaliotų 2023 m. liepos 1 d. (Vyriausybė, aplinkos ministras, krašto apsaugos ministras, kultūros, ministras ir švietimo, mokslo ir sporto ministras iki 2023 m. birželio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus).

Priemonių įgyvendinimo kaštai.

Įstatymo projekto įgyvendinimas nuo 2024 m. reikalautų papildomų valstybės biudžeto lėšų. Bendras lėšų poreikis Muziejų veiklos skatinimo veiksmų planui įgyvendinti yra 5 mln. Eur. Poreikis buvo paskaičiuotas įvertinus 2019–2021 m. nacionalinių ir respublikinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, LKT pateiktose paraiškose identifikuotą lėšų poreikio vidurkį, siekiant, kad minėtų muziejų veiklos būtų finansuojamos visa apimtimi, o ne iš dalies, kadangi kitų finansavimo šaltinių savo veikloms įgyvendinti nacionaliniai ir respublikiniai muziejai, panaikinus galimybę jiems teikti paraiškas LKT ir gauti finansavimą, neturės.

Atitiktis Vyriausybės programai: įgyvendina 2.2.2 veiksmą „Parengti ir priimti Muziejų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą – išdėstyti jį nauja redakcija, siekiant apibrėžti šiuolaikinės visuomenės poreikius atitinkančią muziejų misiją ir funkcijas“ (įvykdymo data 2022 m. IV ketv.)

Derinimas.

- Nutarimo projektas buvo apsvarstytas Tarpinstituciniame pasitarime (2022-10-25) ir patikslintas pagal pateiktas pastabas.
- Projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. spalio 17 d. išvadoje Nr. NV-2971 pateiktas pastabas.
- Nutarimo projektas buvo apsvarstytas Tarpinstituciniame pasitarime (2022-11-22).
- Teikiamame projekte į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2022 m. lapkričio 15 d. išvadoje Nr. NV-3243 pateiktas pastabas ir siūlymus atsižvelgta, jie darbo tvarka suderinti su Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupe ir Vidaus reikalų ministerija, atitinkamai patikslintos Įstatymo projekto nuostatos ir patikslintas Įstatymo projekto įsigaliojimo terminas.
- Atsižvelgiant į Tarpinstitucinio pasitarimo metu išsakytas Vyriausybės kanclerio pastabas, rengiant Muziejų veiklos skatinimo veiksmų plano, kuris bus tvirtinamas kultūros ministro įsakymu, nuostatus, bus nustatyti nacionalinių ir valstybinių muziejų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Kultūros ministerija, veiklos vertinimo kriterijai, kuriais remiantis bus skiriamos valstybės biudžeto lėšos šių muziejų veikloms (muziejinių vertybių įsigijimui, restauravimui ir tyrimams, parodoms, edukacijoms ir kt.) įgyvendinti.

Dalykinio vertinimo išvada:

- Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Socialinės politikos grupės patarėja

Nomeda Poderienė

Nomeda Poderienė, tel. +37052098616; +37066842367, el. p. nomeda.poderiene@lr.lt